Toen ik nu op 1 Mei in een moerasje te Lattrop naast vele exemplaren van Chlorohydra ook een andere Hydra vond, juichte ik al. Dat was nu om zo te zeggen kinderspel, om zo'n ding te determineren. Het was een bijna witte, tot zeer bleek oranjeachtige soort, tentakels iets korter dan het lichaam, 5-6 in getal, lichaam cylindrisch slank, aan de voet nauwelijks iets breder, kegelvormig mondveld, lichaam bij contractie verschillend van vorm (zie tekening), afmetingen van het lichaam klein, ± 5 mm lang, knoppen loodrecht tegenover elkander aan het basale deel van het lichaam, eieren of zaadblaasjes niet waargenomen. Een onderzoek van de cnidoblasten voerde tot Hydra vulgaris attenuata. Zoals men misschien weet, zijn er 4 soorten van cnidoblasten : penetranten, streptoline glutinanten, stereoline glutinanten en volventen. Ik vond er 3 van, ondanks alle moeite kon ik geen stereoline glutinanten ontdekken.

De windingen van de streptoline glutinanten waren zeer constant, de penetranten met hun „lasso" keurig netjes in evenwijdinge windingen aan de basis der stilletten en enigszins scheef ten opzichte van de lengteas der cel. Dat wijst op Hydra vulgaris attenuata. Wat niet klopt is het aantal tentakels. Dit aantal, 5-6, herinnert meer aan H. vulgaris vulgaris en ook sommige eigenaardigheden in de houding, zie b.v. fig. g., die ook een geliefkoosde stand voorstelt van H. vulgaris vulgaris. Het is trouwens de vraag, of er wel een scherpe scheiding is tussen deze twee soorten.

Juist de macrokenmerken gaven bij mijn exemplaren de grootste moeite. Deze kenmerken zijn echter juist bij H. vulgaris attenuata alle zeer variabel !

Het is wel nodig, dat we de Hydra's aan de hand van de nu beschikbare gegevens weer eens extra gaan bekijken. Juist bij het samenstellen van een verzamelwerk, dat een kijk geeft op wat er zoal in onze Fauna te vinden is, blijkt weer eens de waarde van positieve, zowel als negatieve gegevens en blijkt, hoe voorzichtig we met onze opgaven moeten zijn en tevens de waarde van een blad als Natura, waar door de jaren heen heel wat gegevens in verzameld worden !

Op excursie in de verleden tijd.

door E. Abma, Arnhem.

Niet dat ik niet blij ben, dat de weerkoks het recept voor depressies teruggevonden hebben ; maar de kijker wordt er erg stoffig bij. Troost zoekend til ik het deksel van de oude doos op — en zie : een onafzienbare schare spreeuwen zwermt omhoog. Ze zitten er al zo lang en worden zo zelden gelucht dat ze de geboden kans gretig aanpakken ; en even gretig zet ik mijn geesteskijker voor mijn geestesoog.

Ik weet niet wat u zich bij een spreeuwenslaapplaats voorstelt. Schiet u dat knusse oude prentje in Thijsse's Vogeljaar te binnen, dan denkt u allicht aan een rietveld, en misschien gaat dat meestal ook wel op. Die waar ik mijn juist ontsnapte zwerm

plaats gade te slaan was evenwel anders geaard : hij bestond uit een enorme rhododendronkoepel, meer dan half door hoge bomen omgeven, in het Arnhemse park Zypendaal. Hoe ooit de keuze van de vogels daarop kon vallen is me een raadsel ; in elk geval werd dit logement na enige jaren opgegeven.

Onze eerste waarnemingen deden we in het voorjaar van 1938. Toen eenmaal het eerste bezoek gebracht was, stonden we avond aan avond, spoedig ook ochtend aan ochtend, op wacht.

Toegegeven : op die ronddraaiende spreeuwen zou men uitgekeken kunnen raken. Maar zij speelden in het schouwspel boven onze hoofden slechts een lijdende rol ; grimmige sperwers brachten er de spanning in. En welbeschouwd deden ook die niet eens zo heel veel. Aan een bal van duizenden en duizenden vogels is nu eenmaal weinig te beginnen ; in de regel bleef het dan ook bij de bedreiging. Maar dat wist je nooit vooruit, en ook zo was het fascinerend en opwindend de wilde vormen en bewegingen te zien, die de roofvogel in de spreeuwenvlucht te weeg bracht. Soms echter beet hij door. Ik herinner me een geval, dat een zo gevangen spreeuw door een slechtvalk bevrijd werd, die hem namelijk de sperwer afjoeg maar hem zelf niet meer kon krijgen. In een ander geval vond wel de aanval in de lucht plaats, maar de vangst niet : de verwoede sperwer stortte zich recht op de compacte massa, deze ging aan flarden, het meest bedreigde deel tolde en suisde loodrecht naar de grond, verscheidene kwamen in het gras terecht, de aanvaller eveneens, maar hij veerde, eer de spreeuwen zich hersteld hadden, onbegrijpelijk behendig weer op en greep een vogel : dat al nog geen 15 m van ons af. Maar open aanvallen waren, als gezegd, uitzondering. Meer succes brachten overrompelingen. Waren spreeuwen in een naaldboom gestreken om daar eens rustig te kwinkeleren, dan gebeurde 't niet zelden, dat onverhoeds een flits in de boomtop schoot, waarop de zangers er als vonken aan alle kanten uit spatten : op een na, veelal. Het omgekeerde kon ook : de sperwer zat in een hoge spar verscholen, en stoof als een pijl te voorschijn als een argeloze troep wat dicht langs kwam.

Het neerstrijken op de slaapplaats was een merkwaardige vertoning. Laag nadervliegen was niet mogelijk. De troep bleef op boomhoogte rondvliegen, en liet telkens boven de rhododendrons gekomen een groot aantal vogels los, die ruisend omlaag dwarrelden en terstond door de struiken opgeslorpt werden. Ik weet niet, waardoor het aantal af te zetten spreeuwen bepaald werd ; in ieder geval was er steeds een deel dat op het laatste nippertje tot nog een rondvlucht besloot, en haastig optrok om zich weer bij de vloot aan te sluiten.

Voor onsportieve sperwers waren de volle struiken een goede gelegenheid, zich alsnog een avondmaal te verschaffen. Een paar graaien in 't gebladerte, en dan was meestal de kost wel verdiend. Ook de bosuil scheen dat te weten ; in zijn braakballen zaten af en toe volledige spreeuwenschedels.

De grootste slachting vond echter in de ochtend tijdens het uitvliegen plaats. Kwam je op tijd bij de slaapplaats (het werd in Maart en begin April wel moeilijk, in 't donker de weg uit bed te vinden !), dan hoorde je uit de koepel één stroom van gezang opstijgen. Op een zeker moment echter zweeg ineens het duizendstemmige koor, een algemene verfladdering naar de vrije zijde was te horen, en even later lanceerden de struiken een lange sliert spreeuwen, die laag over het weiland wegtrok. Op dat ogenblik hadden de sperwers gewacht. Meervoud, want zagen we er 's avonds zelden meer dan een te gelijk, 's ochtends was alle gesperwerte uit de buurt hier geconcentreerd, niet zelden ten getale van 6. Zij stortten zich uit de bomen op de argeloze uitvliegers, en dra was de lucht vervuld van het krijsen van de gevangenen. De struiken hervatten evenwel onbewogen hun zang tot de tweede uitvlucht, die minder omvangrijk was, maar verder een getrouwe herhaling ook wat de jacht betreft, omdat steeds enige sperwers mis gegrepen hadden en het nu overdeden. Een echte achtervolging werd zelden ingezet : wel vliegt de sperwer harder dan de spreeuw, maar zijn uithoudings- of doorzettingsvermogen is niet groot. Daarmee wil ik vooral niet ontkennen, dat hij een grenzenloze onbesuisdheid aan de dag kan leggen.

Waren nu na vele steeds kleinere uitbarstingen de struiken leeg, dan waren we soms getuigen van het plukken. Zoals bekend doet de sperwer dat zeer zorgvuldig : hij begint niet graag als er nog maar een donsje aan zit. Even weinig haast heeft hij, helaas, zijn slachtoffer af te maken. Hij plukt het levend, en heeft een felle worsteling te voeren eer de spreeuw bezweken is. Ook in de waarnemer vindt een worsteling plaats : die tussen zijn neiging, er heen te rennen en de sperwer plat te slaan, en de wil, dit als een van de gebeurtenissen uit het natuurleven gade te slaan. Van deze wijzen van slaan heb ik toch steeds de laatste gekozen.

Tot slot moet ik nog vermelden, hoe ik het getal der sperwers met een vermeerderde. Een bevriende duivenmelker was eigenaar van zo'n vogel geworden door hem, in casu haar, uit een doornheg te peuteren, waarin ze zich op een blindelingse mussenjacht onwrikbaar vastgewerkt had. Natuurlijk was hij niet van plan, lang eigenaar te blijven, had integendeel in gedachten het mes al scherp, toen de voorspraak van zijn kroost hem bewoog, sperwers lot in mijn handen te leggen. Een tros van tegenstrijdigheden werd mij daarop overhandigd : een sperwer in een duivenmand, op welks bodem : een mok water, een schijf gebraden biefstuk en een korst brood. Met begrijpelijke vreugde aanvaardde ik dit arrangement, sprak de gedaagde vrij, en bracht haar de volgende ochtend naar Zypendaal, waar haar komst de gepaste opschudding verwekte. (Van haar later lot weet ik niets).

U ziet, welk een recreatieoord de oude doos kan zijn, maar nu moet ik hem toch heus dichtklappen! Spreeuwen en sperwers drommen weer naar binnen, en ik ben weer in de droeve wereld van lage wolken en hoog water.
12 Januari 1948.

Een zomernacht op stap

door J. Daams, Eindhoven.

Er was een nachtwandeling uitgeschreven in het begin van Juni en we hoopten natuurlijk op mooi weer. Het mocht echter niet zo zijn, want op de bewuste Zaterdag regende en waaide het behoorlijk. Tegen de avond luwde het, en we besloten toch maar te gaan, een besluit, waarvan we geen ogenblik spijt hebben gehad. We waren van plan om eerst enige uren te dwalen over de grote heidevelden ten Zuiden van Eindhoven, om vervolgens de zonsopkomst mede te maken in de omgeving van de visvijvers van de Heide Mij onder Valkenswaard.

Het was vrij koud, zodat we verwachtten, weinig vogelzang te horen. Dat viel echter nog mee, want we waren nog geen 10 minuten op pad, toen we het melodieuse liedje van de boomleeuwerik hoorden, en wel uit verschillende richtingen. Toen we dichterbij kwamen werd de zaak nog ingewikkelder, want toen merkten we, dat de vogel alleen vliegend zong en zich herhaaldelijk verplaatste. Als hij een ogenblik zweeg, hoorden we, zwakker, een andere boomleeuwerik, een paar honderd meter verder, die op precies dezelfde manier telkens zijn liedje ten gehore bracht, steeds in de lucht. Het was een wonderlijke sensatie, die massale zang in een frisse winderige nacht, die verder weinig vogelgeluiden opleverde. De nachtzwaluwen vonden het te koud. We hebben er wel enkele horen ratelen, maar steeds vrij ver verwijderd. En dan is het vooral voor hen, die het geluid niet kennen, vrij moeilijk om het te onderscheiden van het voortdurend gekwaak van de in de vennetjes overal aanwezige gestreepte padden. Een paar maal hoorden we het „skwiekskwiek" dat ook tot z'n reportoire behoort, maar deze exemplaren, waar we dus vlakbij waren, hadden geen lust, om voor ons te ratelen.

In een vennetje vlak bij de stad huist sinds jaren een paar dodaartjes, die zich even lieten horen, toen we in de buurt waren. We hoorden verder nog een enkele zomertaling (gruugruu), en het „kwik me dit" van enkele kwartels.

Met het gekwaak van de bruine kikker, de gestreepte padden, en het gesjirp van enkele krekels, was dit alles wat we op de heide hoorden. Het werd weer beter, toen we in de richting van de visvijver kwamen. Dat was zo tegen twee uur. Ondertussen was de bewolking gebroken en de maan opgekomen, zodat we genoten van het landschap.